

เทศน์เช้า วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๑

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ วันนี้วันพระ ถ้าวันพระ ผู้ที่ใจประเสริฐ พระเป็นผู้ประเสริฐ ประเสริฐ
ในหัวใจนั้น ถ้าเป็นพระที่จริงใจ

แต่วันพระ วันพระทางโลกเขาวันพระตามปฏิทิน ถ้าวันพระตามปฏิทินมันก็เป็นเรื่อง
ระบบเศรษฐกิจ วันพระ วันนี้วันเศรษฐกิจดี ถ้าวันเศรษฐกิจดีเขาก็ทำมาหากินกัน นั่นเรื่องของ
วันพระเขา วันพระเขาหาเพื่อผลประโยชน์ของเขา นั่นก็เป็นเรื่องโลกนะ

เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาในพระพุทธศาสนา ประเทศไทยเป็นศาสนาพุทธ
วันพระ วันโกนเขาก็ทำบุญกุศลของเขา ถ้าทำบุญกุศลของเขาก็เพื่อหัวใจของเขา นี่ถ้ามันเป็น
ปฏิทินวันพระ แต่ถ้าเป็นวัฒนธรรมประเพณี วันพระ วันโกนของเขา เขาตั้งใจของเขา

คนโบราณนะ วันพระ วันโกนเขาเตรียมเนื้อเตรียมตัวของเขา เขาไปจำศีลของเขา จำศีล
เพื่ออะไร จำศีลนะ ไม้ไผ่ฝั่ๆ เวลาตั้งแต่เกิดมาทำมาหากินจนแก่จนเฒ่า จนแก่จนเฒ่าแล้ว
เราเชื่อในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา เราทำบุญกุศลมาพอสมควรอยู่แล้ว เห็นไหม ทาน
ศีล ภาวนา

เรามาจำศีลกันไง เรามาจำศีล ไปวัด ไปฟังเทศน์ฟังธรรม ฟังเทศน์ฟังธรรม เราสาธุได้
บุญได้กุศลได้ ได้บุญได้กุศลนั้นตามข้อเท็จจริงในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผู้ที่มีศรัทธา เราจะเดินทางไปได้ ผู้ที่หูตาสว่าง คนที่มีแผนที่เดินไปตามแผนที่นั้น
ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา สิ่งที่เป็นความสุข ความสุขจริงในบุญ
กุศลของตน

ในบุญกุศลของตน คนที่มีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหนก็ได้อำนาจวาสนาตามบุญ
กุศลของคนนั้น ถ้าคนมีศรัทธามากขึ้นเขาจะประพฤติปฏิบัติของเขา เรามีแผนที่ มีธรรมะของ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง เราจะประพฤติปฏิบัติให้ตามความเป็นจริงของเรา ถ้าตามความเป็นจริงของเรา เราจะเอาความจริงในหัวใจนี้

ถ้าหัวใจนี้ใครทำความสงบของใจเข้ามา ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ถ้าผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คนมีดีคนบอดเขาจะเดินทางไปใน คนที่หูตาสว่างเท่านั้นที่จะเดินทางได้

เรามาวัดมาวากัน เรามาทำสมาธิกัน เห็นไหม จิตใจที่เข้มแข็ง จิตใจที่เข้มแข็งทำอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนแอ จิตใจที่อ่อนแอทำอะไรไปไม่รอด เหมือนกัน เวลาว่างกายของคน คนอ่อนแอทำอะไรก็ได้ไม่ประสบความสำเร็จ

เรามาวัดมาวากัน เราจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยความเข้มแข็งของเรา ด้วยความมีวิริยะ มีความอดุสาหะของเรา เราจะค้นคว้าหาหัวใจของตน ค้นคว้าหาหัวใจของตน ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา ใจมันสงบระงับเข้ามา เห็นไหม คนที่ใจเคยสงบขึ้นมา มันมีความสุขความสงบของมันขึ้นมามันจะตั้งใจอันนั้นมาก ถ้าตั้งใจอันนั้นมากมันจะแสวงหาสิ่งนั้นๆ ถ้าแสวงหาสิ่งนั้น เห็นไหม รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง

สิ่งที่เราแสวงหาทั้งชีวิตๆ บรรารณาความสุขๆ แล้วก็ไม่เจอความสุขเสียที จะเจอความสุข ความสุขจริงๆ ขึ้นมา เราก็ไม่ต้องอาศัยสิ่งใดเลย

เวลาทางโลก คนที่อ่อนแอ ความสุขของเขา เขาก็ไปเที่ยวรื่นเริงของเขา เขาคิดว่าเป็นความสุขของเขา แต่ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ อบายมุขไปสู่อบายภูมิ อบายมุขๆ สิ่งที่เขาแสวงหา เที่ยวเล่นเมาเหล้าเมายานั่นนะมันมีความสุขตรงไหน

แต่ความสุขของเขา คนมีความทุกข์ความยากในหัวใจมันน่าสงสารนะ พอกินเหล้าแล้วมันหายไป พอกินเหล้าแล้วมันปล่อยวางได้ชั่วคราว คนทุกข์คนยากเขาหันหน้าเข้าหาอบายมุขทั้งนั้นนะ พอหันหน้าเข้าหาอบายมุขขึ้นมาแล้วมันจะไปไหน มันเป็นการลี้มไปชั่วคราว การลี้มไปชั่วคราว พอชั่วคราวๆ แล้วมันไม่มีที่พึ่ง ไม่มีที่พึ่งไ้

แต่ของเรา เราทำแปลสดๆ นะ เจ็บปวดที่ไหน รักษาที่นั่น เป็นแปลที่ไหน เรารักษาที่นั่นนี่สดๆ ทั้งนั้นนะ ความสดๆ ของเราเวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา เรามีสติปัญญายับยั้งมัน เรามี

สติปัญญาต่อสู้กับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจของเรา เรายังรักษาแผลสดๆ รักษาแผลสดๆ แต่แผลสดๆ มันก็เจ็บนะสิ มันเจ็บมันปวด มันทุกข์มันยากไปทั้งนั้นนะ

ถ้ามันเจ็บมันปวด มันทุกข์มันยากไปทั้งนั้น แต่ธรรมโอสถ ถ้ามันรักษาหัวใจของเราได้แล้วนะ อบายมุข สิ่งที่เป็นเหล่ายาปลาบั้งมันมาอยู่กับเราไม่ได้เลย สิ่งนั้นทำให้สุขภาพเราเสียหายด้วย ทำให้เราขาดสติด้วย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านจะปรินิพพานนะ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ความประมาทเลินเล่อ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยันพยายามเตือนไว้ตลอดเลย ความประมาทเลินเล่อจะทำให้สิ่งใดก็แล้วแต่ประมาทเลินเล่อ เสียหายทั้งนั้น และพร้อมทั้งการประพฤติปฏิบัตินี้ด้วย

ถ้ามันจะเอาจริงจั่งขึ้นมา เราตั้งสติไว้ๆ แต่มันเป็นธรรมชาติ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง เราเริ่มต้นประพฤติปฏิบัตินี้แจ่มชัดแจ่มใสเลยนะ พอเดินไปสักพักเริ่มม่วงเหงาหาวนอนแล้ว เพราะอะไร เพราะความคุ่นชิน เพราะความคุ่นชินของมันไง ถ้าความคุ่นชินของเรา แต่คนมาฝึกหัดบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะมีความชำนาญมากขึ้น

เราประพฤติปฏิบัติ เราเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาไปแล้วเริ่มต้นก็ดีงาม พอไปๆ แล้วมันหายไปไหนก็ไม่รู้ เราก็เริ่มต้นใหม่ๆ เราต้องเริ่มต้นใหม่ทั้งนั้น เริ่มต้นใหม่ เราฝึกหัดของเรา ถ้าเราฝึกหัดของเรา ถ้ามันสมความปรารถนา ทำแล้วมันได้ประโยชน์ขึ้นมา นั่นคืออำนาจวาสนาของเรา

เวลาคนเราทำแล้ว ทำแล้วล้มลุกคลุกคลาน ทำแล้วมีความน้อยเนื้อต่ำใจ ทำแล้วมีแต่ความทุกข์ความยากขึ้นไป แล้วก็ทิ้งไป ทิ้งไป ไปเผชิญกับทางโลกมันก็เป็นความทุกข์อันเดิมนั่นแหละ เดียวมันก็กลับมาอีกเพราะมันไปไม่รอด มันไม่มีทางไป

ไม่มีทางไปหรอก ถ้ามันมีทางขึ้นไปนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอนแล้ว ทางอื่นไม่มี มีทางนี้ทางเดียวคือทางชนะตนเอง ทางนี้ทางเดียวคือดับไฟในใจของตน ถ้ามันดับไฟในใจของตนได้ นั่นนะมันจะมีความสุขขึ้นมา ถ้ามันจะดับไฟในใจของตนได้ แล้วใครดับให้

เวลาไฟไหม้บ้านนะ ต้องเรียกดับเพลิงมาดับ เวลาไฟไหม้บ้านเรียกดับเพลิงมาเลย ดับเพลิงมาช้า ต่อว่าเขาอีกด้วย แต่เวลามันทุกข์มันร้อนในหัวใจของเราจะเรียกใครมาดับ มีก็ มาวัดมาวานี้ มาหาครูบาอาจารย์ หาหลักใจ

เรามีนะ เวลาพระเวลาประพฤติปฏิบัติแล้วมันมีปัญหา เขาจะหาครูหาอาจารย์ของเขา ไปหาครูบาอาจารย์ ไปกราบ ไปขอพึ่งอาศัยบารมีให้มันร่มเย็นใจ สิ่งของมันหลุดไปขอให้ฟื้นฟูสติ ขึ้นมา ฟื้นฟูสติขึ้นมา ทั้งๆ ที่ตัวเองขาดสติจนจำตัวเองไม่ได้ แต่หมู่เพื่อนก็พาไปกราบครูบา อาจารย์ พาไปกราบครูบาอาจารย์แล้วให้ครูบาอาจารย์แผ่เมตตา แผ่เมตตาให้เขาได้มีจุดยืน ขึ้นมา นี่เวลาเราเดือดเราร้อนเราก้ไปวัดไปวาไปหาครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านมีปราสาทสามหลัง ท่านมีทุกอย่างพร้อม ทำไม ท่านเสียสละมาละ ท่านเสียสละสิ่งนั้นมาทั้งหมดทั้งสิ้น เวลามาอยู่ มาอยู่โคนไม้ อยู่โคนไม้ องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมามีลูกศิษย์ลูกหาได้สร้างวัดวาอารามขึ้นมา

วัดวาอาราม อารามเป็นที่อยู่ของผู้ที่ไม่มีเหย้าไม่มีเรือน ไม่มีเหย้ามีเรือน เป็นผู้ที่สังคม เขาบำรุงรักษา บำรุงรักษาของเขาไป นี่ไง พระ เห็นไหม นกก็ต้องมีรังมีรัง พระก็ต้องมีที่อยู่ อาศัย ที่อยู่อาศัย ถุดงควัตร อัปภิกาสิกังคะ อยู่ในเรือนว่าง อยู่ในที่ปลอดโปร่งโล่งโถง เวลา ประพฤติปฏิบัติมันจะได้สะดวกสบายของมัน เวลาไปอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่มันอัปมันขึ้นของมัน หายใจมันติดขัดไปทั้งนั้น

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเขาเรียบง่าย พระนี้อยู่ง่าย ไม่ติดขัดใดๆ ทั้งสิ้น สิ่งที่เรียกร้องแต่ ความสนับสนุนของเขา เรียกร้องแต่ความสนับสนุน เอ็งทำอะไรบ้าง เอ็งทำอะไรกัน

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยเรียกร้องความสนับสนุนที่ใครทั้งสิ้น ท่านทำ ของท่านขึ้นมา ทำของท่านขึ้นมาจนคนมีศรัทธามีความเชื่อขึ้นมาแล้ว แล้วมีศรัทธามีความเชื่อ ขึ้นมาแล้ว แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์

เวลาปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ เราก็ปรารถนาให้มีศากยบุตรพุทธชินนโรส ให้ผู้ที่สืบทอด พระพุทธศาสนา เรามีศรัทธามีความเชื่อของเรา เราถึงได้เสียสละทานของเรา เรามาสนับสนุน ของเราด้วยน้ำใจของเรา ถ้าเรามาสนับสนุนน้ำใจของเรา เวลาทำทานๆ เราทำทานทั้งแหว เรา

ทำทิ้งเหวเลย ถวายแล้วจบ สิ่งที่ถวายแล้วจบ เราไม่ไปข้องไปกังวลกับมัน เพราะอะไร เพราะมันเป็นสิ่งชะ เป็นของสงฆ์ เป็นส่วนกลาง แล้วเขาดูแลรักษา ถ้าสงฆ์นั้นมันมีสติมีปัญญา

เพราะพระเถระนะ เอาสิ่งใดของสงฆ์ไปใช้ ขณะที่จากไปไม่คืน ไม่ให้ใครบำรุงรักษา เป็นอาบัติปาจิตตีย์เลยละ ของของสงฆ์ ของใช้ของสอย พวกผ้าห่ม พวกหมอน พวกอะไรต่างๆ เวลาจะจากไปต้องซักตากให้ดีแล้วคืน ถ้าไม่คืนเป็นอาบัติทั้งนั้นนะ

ถ้าผู้ที่มีหัวใจซื่อตรงต่อพระพุทธศาสนา ถ้าซื่อตรงต่อพระพุทธศาสนา เขามีน้ำใจ เขาไม่ได้เกรงใจใคร เขาเกรงใจธรรมวินัย เขาเกรงใจพระพุทธเจ้า คนที่เขามีคุณธรรมเขาเกรงใจพระพุทธเจ้า เขาไม่เกรงใจใครหรอก พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ พระพุทธเจ้าสั่งสอนไว้ เขาทำตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสั่งสอน เห็นไหม

นี่ไง เวลาทำบุญกุศล เวลาเข้าถึง ทุกคนบอกว่า “เราเป็นลูกกำพร้า พ่อแม่ตายหมดแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็นิพพานไปแล้ว ไม่มีใครเลย”

ธรรมและวินัยนี่ไง ถ้ามันมีหัวใจ มันมีความระลึกถึง มันทำคุณงามความดีของมันด้วยแรงปรารถนาอันจริงจังอันนั้น ถ้าจริงจังอันนั้น แล้วเวลาทำไป ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคตอีกต่างหาก

เราเชื่อฟัง เราเคารพบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ผลที่มันเกิดขึ้นๆ ไร ผลที่เกิดขึ้นคือหัวใจของเรานี่ไง

หัวใจของเราเนะ เวลาเจ็บช้ำน้ำใจแล้วอยู่คนเดียว เดียวมันจะฆ่าตัวตายนะ เวลาเจ็บช้ำน้ำใจแล้วให้คิดออกไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาที่มีสิ่งใดที่บีบคั้นหัวใจของเรา คิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก เรายระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม สัจธรรมคือสัจจะความจริง

ที่ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติๆ มันเป็นกฎธรรมชาติ มันมีของมันอยู่อย่างนั้น...แล้วมึงรู้อะไรล่ะ กฎธรรมชาติมันก็ให้หายใจอยู่นี่ไง กฎธรรมชาติดีก็ทำไรทำนาหากินอยู่นี่ไง นี่ไง กฎธรรมชาติ

ก็มาเลี้ยงกระเพาะนี้ไง แล้วกฎธรรมชาตีก้เอาไว้หายใจให้อยู่สุขสบายนี้ไง แล้วสังฆกรรมละ สังฆกรรม หัวใจเวลาที่มันเวลาฟื้นฟูขึ้นมา เห็นไหม

เวลาไฟไหม้เขาโทรบอกดับเพลิงมาดับ เวลามันทุกข์มันยากขึ้นมา ใครจะมาดับ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษา นั่นวิธีการจะดับ แล้วเวลาจะดับจะดับที่ไหน น้ำมีไหม สติมีไหม สมาธิมีไหม ความเท่าทันความคิดเรามีไหม

ถ้าเรามี เราจะดับไฟในหัวใจของเรา ถ้าเราดับไฟในหัวใจของเราได้ มันเป็นการยืนยันผู้ใดเห็นธรรมผู้ใดเห็นตถาคต ผู้ใดทำได้แล้วจะซาบซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก

การเคารพบูชาของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแบบหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเคารพบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก ครูบาอาจารย์ของเรานะ ท่านระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าไม่เคารพบูชามันจะเป็นพุทธังได้อย่างไร มันจะเป็นพุทธะได้อย่างไร มันจะเกิดสว่างไสวในหัวใจได้อย่างไร เวลาเกิดมรรคเกิดผลขึ้นมามันจะเกิดขึ้นมาได้ได้อย่างไร

เวลาสมุจเฉทปหานเป็นขั้นๆ เข้าไป อรูปปธรรมๆ อรูปปธรรมคืออฐานะที่มันจะไม่เสื่อมสภาพ ความรู้จริงอันนี้ไม่คลาดเคลื่อน ความรู้จริงในใจอันนี้ไม่คลาดเคลื่อน เป็นสังขจะเป็นความจริงอันเดียวกัน

ถ้าไม่เป็นสังขจะไม่เป็นความจริงอันเดียวกัน ดุสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ ๔ พระศรีอริยเมตไตรยเป็นองค์ที่ ๕ จะมาตรัสรู้สังฆกรรมอันนี้ สังฆกรรมอันนี้เท่านั้นที่จะดับกิเลสได้ สังฆกรรมอันนี้เท่านั้นที่จะชำระล้างกิเลสในหัวใจของตน แล้วเราก้มาศึกษา ศึกษาที่นักแก้วนกงูทอง

เวลานักแก้วนกงูทองมันท่องจำของมัน มันพูดกับมนุษย์ได้นะ แต่มันจะไม่เข้าใจเหมือนมนุษย์ได้หรอก มันเป็นไปไม่ได้ แต่มันพูดภาษามนุษย์ได้ แล้วมนุษย์ถ้าพูดแล้วสัตว์มันเข้าใจได้ อู้ฮู! ดีใจ ดีใจมาก อันนั้นมันก็เป็นผลของวิภูฏะ เขาเกิดอย่างนั้นโดยสภาพแบบนั้น เราไม่ดูถูกดูแคลนใครทั้งสิ้น

เวลาพระโพธิสัตว์เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลาเกิดเป็นลิง เป็นกระต่าย เกิดมหาศาล เกิดเป็นหัวหน้าหมู เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันเกิดตามบุญกุศล นี่กรรมจำแนกสัตว์ให้ เกิดต่างๆ กันไป

ในปัจจุบันนี้เราก็มารำทำดี ทำดีของเรา วันพระ ถ้าโดยโลกมันก็เป็นปฏิทินวันพระ วันพระ โดยปฏิทิน รู้กันโดยวันพระ คนที่มีวัฒนธรรมเขาก็ไปวัดไปวาของเขา คนที่เขาไม่มีเวลาเขาก็อยู่ บ้านเขาก็ถือศีลนะ มีผู้ถือศีล ๘ อยู่บ้านมากมาย มีผู้ถือศีล ศีล ๑๐ ถือศีลเท่าไรก็ได้ที่เขาหวัง ประพฤติปฏิบัติของเขา

เราทำมาหากินมาทั้งชีวิต แล้วชีวิตนี้เราจะไปไหนต่อ เราไม่มีเข็มทิศดำเนินเลยหรือ เรา ไม่มีหนทางเลยใช่ไหม ถ้าเรามีหนทางขึ้นมา ชีวิตนี้มันคืออะไร

ความรู้สึกอันนี้เกิดจากพ่อจากแม่ เวลาพ่อแม่เลี้ยงดูมาจนมีสติปัญญา มีสถานะทาง ครอบครัวมาได้ เราเลี้ยงดูชีวิตของเรามาได้ด้วยสติด้วยปัญญาของเรา แล้วก็ตายเปล่าใช่ไหม คนที่มีสมบัติขึ้นมา มีครอบครัวก็จะเอามรดกทอดต่อไป คนที่ไม่มีนะ ตกเป็นของรัฐหมด ตก เป็นของรัฐทั้งสิ้น สิ่งที่ตกเป็นของรัฐนี่คือสมบัติภายนอก แล้วสมบัติภายในละ ถ้าสมบัติภายใน ขึ้นมา เรามีสติปัญญาของเรา

คนเขาจะบอกนะว่า ทำไมคนที่มาประพฤติปฏิบัติมีเวลาว่าง เราไม่มีเวลาทำมาหากิน เลย ทำมาหากินจนเลี้ยงชีพยังเลี้ยงชีพไม่รอดเลย จะไปปฏิบัติที่ไหน

เวลาปฏิบัติ หลวงปู่ฉันท่านพูดเอง เวลาหายใจเข้าหายใจทิ้งเปล่าๆ ทั้งๆ ที่คนเกิดมา เป็นมนุษย์ต้องมีออกซิเจน ต้องมีอากาศนะ อาหารอันละเอียดไง อาหารอย่างหยาบๆ ก็เลี้ยง กระเพาะ เลี้ยงร่างกายนี้ ออกซิเจนต่างๆ เข้าไปสู่หัวใจสู่ปอดต่างๆ ได้นี้อาหารอย่างละเอียด ใจอย่างละเอียด ถ้าหายใจเข้านี้ก็พูด หายใจออกนี้ก็รู้ นี่คือการปฏิบัติแล้ว มันจะทุกข์จะยาก ขนาดไหน ถ้ามันมีสติปัญญาแล้วมันหายใจได้ แล้วมันยับยั้งได้นะ มันจะมหัศจรรย์ในธรรมชาติ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มันจะมหัศจรรย์ในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ธรรมชาติขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก้ไขได้จริง ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นสิ่ง เหนือโลกเหนือสงสารทำให้เราพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะได้ ถ้ามันทำได้จริงเป็น

ชั้นๆ ขึ้นไปนะ เพราะมันทำได้จริง เว้นไว้แต่ไม่มีคนปฏิบัติจริง ไม่มีคนเอาจริง แล้วไม่มีคนมี
วาสนาทำได้จริง

แต่ถ้าทำได้จริง ทำได้จริงแล้วนะ วิมุตติสุขๆ สุขอันไม่ต้องเกี่ยวกับใดๆ เลย เห็นโลก
เห็นโลกเห็นอสงสารทั้งนั้น

นี่พูดถึงว่าเวลาหลวงตาท่านประพฤติปฏิบัติไปไง พุทธ ธรรม สงฆ์รวมเป็นหนึ่งเดียวใน
หัวใจของท่าน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รวมอยู่ที่นั่น

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
แสดงธรรม พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม แล้วเราก็จะมาประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี่ไง
เราจะแสวงหาความจริง แสวงหาความจริง

ศึกษาตำรับตำราณะ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ มันต้องมีการศึกษา ศึกษามาแล้วยิ่งง งง
เพราะอะไร เพราะศึกษาไปเพื่อจะไปชำระล้างกิเลส จะเท่าทันกิเลสในใจของตน ในกิเลสนั้นมัน
ก็พลิกมันก็แปลง กิเลสนี้มันปลิ้นปล้อน มันปลิ้นปล้อน มันพลิกแปลง มันหาทางรอดมันตลอด
มันก็อ้างอิงตลอด เราก็ยิ่งงง เวลาจะประพฤติปฏิบัติไปยิ่งงงเข้าไปใหญ่

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ศึกษาขนาดไหน ศึกษามาเป็นปัญญาของเรา ศึกษามาแล้ว
เป็นกรอบที่ทำให้เราไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง แล้ววางมันไว้ เพราะสิ่งนั้นไม่ใช่สมบัติของเรา สิ่ง
นั้นเป็นศาสดาของเรา สิ่งนั้นเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ความทุกข์ความยากในหัวใจเรามันก็เป็นธรรมชาติ มันเกิดมา
โดยไม่รู้ตัว แล้วมันก็ดับไปไม่รู้ตัว เดียวมันก็จะเกิดของมันใหม่อีกแล้ว เราพยายามสร้างคุณ
งามความดีของเรา ศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาเพื่อมายับยั้งมัน ยับยั้งมันได้ก่อน รู้เท่าทันมันก็เป็น
สัมมาสมาธิ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมาแยกแยะมันไปแล้วมันจะมหัสจรรย์จริงๆ แล้ว มหัสจรรย์อันนี้
มหัสจรรย์เกิดจากการกระทำของเรา มหัสจรรย์ของเรา

เหมือนกับเราทำไร่เราทำสวน เวลาผักบุง เวลาผักมันงอกขึ้นมา มันดูแล้วมันชื่นใจ มันดู
แล้วมันอบอุ่นหัวใจ นี่ถ้ามันมีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจมันเป็นอย่างนั้นนะ เราขุดดิน เราพรวนดิน
เรารดน้ำ เราดูแลเอง โอ้ย! มันขึ้นมาเป็นของเราๆ เราทำเอง หัวใจก็เป็นแบบนั้น

ที่มันมีของเราๆ เพราะมันมีแต่เมนู มันมีแต่กระดาษ แล้วก็ปากเปียกปากแฉะ แล้วมันก็
เลยไม่ได้รอดใจ มันไม่ได้ผักไว้เป็นอาหารของมันไง ไม่ได้ความจริงอันนี้ขึ้นมาไง

นี่ทำจริง ทำจริง ทำจริงเป็นแบบนี้ ถ้าวันพระ พระในปฏิทินอย่างหนึ่ง พระในประเพณี
วัฒนธรรมอย่างหนึ่ง พระในหัวใจของเรา พระในหัวใจนี้หลับไหลอยู่กลางหัวใจนี้ ปลุกให้มันตื่น
ขึ้นมา ทำความจริงขึ้นมาให้เกิดพุทธะขึ้นมา ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต เอวัง